

Posudek vedoucího diplomové práce

Eva Bolceková

Kognitivně-afektivní syndrom při poškození mozečkové hemisféry

FF UK, Katedra psychologie, Praha 2009

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Petr Kulišťák

Tématem předložené diplomové práce je zhruba deset let stará myšlenka o existenci klinické jednotky, nazvané kognitivně-afektivní syndrom, který je důsledkem poškození mozečku (cerebella). Autorka práce, Eva Bolceková, se snažila přispět k rozšíření poznatkové báze o tomto problému především v oblasti kognitivních a exekutivních funkcí, emocí a zčásti též osobnosti tímto syndromem postiženého jedince. Její snaha byla značně komplikována nedostatkem pacientů s „čistým“ jedno- či oboustranným mozečkovým postižením, neboť frekvence léze takové lokalizace je velmi sporadická.

Klasické členění diplomové práce (173 str.), tj. vstupní teoretický přehled literárních poznatků (72 str.) a vlastní výzkumný projekt s výstupy (38 str.), nabízí podrobný vhled do problému a též možné cesty k jeho dalšímu řešení. Vstupní kapitoly teoretické části nás uvádějí velmi podrobně jednak do anatomického popisu struktury mozečku a též jeho hlavních funkcí a vazeb na celý velký mozek. Uvádějí též historické poznámky k vývoji poznatků o mozečku, které v podstatě až donedávna uvažovaly především o jeho funkci v oblasti motorické. Poznenáhlu se ale začaly objevovat známky jeho podstatného vlivu též na oblast „psychiky“, tedy zmíněnou kognici atd. Formulace hypotézy kognitivně-afektivního syndromu v roce 1998 podnítila další zájem badatelů o kritické hodnocení či podpoření vyřčených předpokladů. Eva Bolceková ve své diplomové práci, úvodních kapitolách literárního přehledu, shrnuje přehledně a podrobně téměř vše, co o mozečku z tohoto úhlu pohledu víme. Sice v samotném názvu práce se hovoří jen o „poškození mozečkové hemisféry“, je však pravdou, že popisované poruchy se v některých případech týkají i dalších jeho anatomických částí. Autorka zařadila též podrobné kapitoly o jednotlivých kognitivních, exekutivních funkcích a dostupných technikách, testech a metodách neuropsychologie, jež se k jejich hodnocení v současnosti používají.

V části výzkumné autorka diplomové práce vyslovuje ověřované hypotézy, popisuje použité neuropsychologické metody a klasický projekt, pracující se skupinou pacientů po mozečkové lézi různé etiologie ($n = 13$) a kontrolním souborem ($n = 13$). Uvádí zajímavý fakt, že rozsah zkoumaného souboru je větší, než ve většině studií světových. V tabulkách a grafech – jež tvoří obsah přílohy – uvádí výsledky, které byly zjištěny vhodnými statistickými postupy (zpracovány v počítačovém programu „R“). Výsledky jsou „jednoznačné“, tj. byly potvrzeny statisticky významné rozdíly mezi skupinou patientskou a kontrolní téměř ve všech sledovaných parametrech funkcí kognitivních a exekutivních. Jinak tomu však v oblasti emocí a osobnostní patologie, kde byl nalezen statisticky významný rozdíl pouze v jedné proměnné (zmatenosti). V oddílu diskuze Eva Bolceková interpretuje získané výsledky ve vztahu k vysloveným hypotézám. Dále upozorňuje na některá omezení práce v oblasti metodologie, např. velikost zkoumaného vzorku, rozdílnou etiologii onemocnění mozečku u sledovaných osob, rozsáhlost použité neuropsychologické baterie testů, možnost ovlivnění výsledků přítomnou motorickou poruchou a taktéž překvapující výsledek, nepotvrzení afektivní složky

mozečkového syndromu (tady jde možná o vliv použití převážně dotazníkových metod, založených na sebehodnocení probandů). V závěru pak konstatuje, že byly potvrzeny nálezy hlavně v oblasti funkcí kognitivních a exekutivních, rozdíly mezi poškozením levo- a pravostranným se potvrdilo pouze v několika málo sledovaných parametrech. Autorka dovozuje, že další výzkum by se měl soustředit větší měrou na aspekty afektivních a též globálně osobnostních narušení a také longitudinální vývoj v jednotlivých oblastech spolu s návrhem případných rehabilitačních aktivit u jedinců s cerebelárním onemocněním.

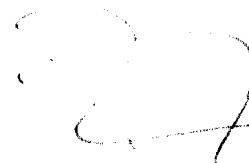
Následuje překvapivě rozsáhlý přehled písemnictví (220 literárních zdrojů) a přílohy, zahrnující popis zobrazovacích metod, používaných v neurovědě, tabulky a grafy s výsledky a na úplný závěr zobrazení metodou SPECT s popisem u jednotlivých pacientů.

Z hlediska formálního zpracování diplomové práce lze snad upozornit na některé nevýznamné překlepy (např. neuropsychologický podhled, str. 36), občasný nenadálý přechod se singuláru do plurálu (str. 105, 107), sporné zařazení dyslexie do psychiatrických diagnóz (str. 17); zajímavý je též názor autorky diplomové práce, že „poškození mozečku v dětském věku má pochopitelně závažnější důsledky pro další život, než vznik léze ve věku pozdějším, kdy už je vývoj ukončen“ (str. 48), jehož bližší vysvětlení by bylo určitě poučné; dost neobvyklé je řazení literárních pramenů, kdy práce kolektivní jsou uvedeny před samostatnými příspěvky prvního z autorů (např. Ivry, R.B., str. 122 n.) a též se někdy řadí od prací nejnovějších, jak by tomu zřejmě mělo být a jindy je postup opačný (např. Justus, Ivry, 2001 a Justus et al., 2005, str. 123; Chein et al., str. 121; Schmahmann, str. 132-133;)

Celkově lze diplomovou práci Evy Bolcekové hodnotit jako velmi přínosnou v oblasti neuropsychologického bádání u mozkových poruch a onemocnění, neboť je jedním z mála příspěvků, které se kognitivním narušením u mozečkových lézí u nás zabývají. Přináší nové poznatky a nabízí podněty pro další výzkum v této velmi složité a tajemné oblasti funkcí lidského mozku.

Závěr: Předložená diplomová práce splňuje požadavky kladené na diplomové práce v oboru psychologie a doporučuji ji jako předmět obhajoby.

V Praze 12. 8. 2009

Petr Kulišťák